

№ 01-772

Datum 19.06.2018.

UNIVERZITET CRNE GORE
Centru za doktorske studije i
Senatu Univerziteta

PODGORICA

Vijeće Filozofskog fakulteta na sjednici održanoj 19.06.2018.godine, prihvatilo je korigovani Izvještaj o podobnosti kandidata i disertabilnosti teme **Vaspitni uticaj na razvoj sposobnosti učenja kod učenika u crnogorskom srednjoškolskom obrazovanju**, za doktorsku disertaciju mr Sanje Čalović-Nenezić i ocijenilo da su se stekli uslovi za prihvatanje teme doktorske disertacije.

DEKAN
Prof. dr Goran Barović

OCJENA PODOBNOSTI DOKTORSKE TEZE I KANDIDATA

OPŠTI PODACI O DOKTORANDU	
Titula, ime i prezime	Mr Sanja Čalović Nenezić
Fakultet	Filozofski fakultet
Studijski program	Pedagogija
Broj indeksa	2/13
Podaci o magistarskom radu	<i>Didaktičke vrijednosti savremenog udžbenika, Didaktika</i> , Univerzitet Crne Gore, godina završetka studija: 2012, srednja ocjena: A
NASLOV PREDLOŽENE TEME	
Na službenom jeziku	Vaspitni uticaji na razvoj sposobnosti učenja kod učenika u crnogorskom srednjoškolskom obrazovanju
Na engleskom jeziku	Educational impacts on development of student learning abilities in Montenegrin secondary education
Datum prihvatanja teme i kandidata na sjednici Vijeća organizacione jedinice	24. 05. 2017.
Naučna oblast doktorske disertacije	Opšta pedagogija
Za navedenu oblast matični su sljedeći fakulteti	
Filozofski fakultet	
A. IZVJEŠTAJ SA JAVNE ODBRANE POLAZNIH ISTRAŽIVANJA DOKTORSKE DISERTACIJE	
<p>Javna odbrana polaznih istraživanja organizovana je na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, 27. 09. 2017. godine. Kandidatkinja je obrazložila temu, predstavila rezultate polaznih istraživanja, izložila detaljan istraživački program, ciljeve, hipoteze, metodologiju i očekivani naučni doprinos. Komisiji su predstavljani i preliminarna struktura rada kao i kratak teorijski pregled rada po poglavljima. Nakon izlaganja kandidatkinje, uslijedila su pitanja, sugestije i diskusija sa članovima Komisije. Kandidatkinji je sugerisano da preciznije definiše radni naslov teze, što je i prihvatila.</p>	
B. OCJENA PODOBNOSTI TEME DOKTORSKE DISERTACIJE	
<p>B1. Obrazloženje teme</p> <p>– <i>Konstruktivistička paradigma</i>, koju je kandidatkinja izabrala kao dominantnu prilikom bavljenja navedenom problematikom, polazi od stanovišta da mi sami kreiramo i oblikujemo stvarnost. Bez obzira na različite varijante konstruktivističke paradigme (interpretativna antropologija, simbolički interakcionizam, interpretacijski interakcionizam, radikalni konstruktivizam, socijalni konstruktivizam...), cilj istraživanja je „pomaknut s pitanja u svezi ljudskom prirodom na razmatranje <i>načina</i> na koji ljudi oblikuju socijalnu zbilju ili spoznaju“ (Halmi, 2005, str. 150). U literaturi se najčešće spominju dva pravca u konstruktivizmu: <i>individualni i socijalni</i> (Davis & Sumara, 2002). Individualni konstruktivizam daje prednost kognitivnim i intrapsihičkim procesima. Polazeći od individualne konstrukcije stvarnosti, izvan uticaja socijalno-kulturnog konteksta, ovaj pravac nosi oznaku radikalnog konstruktivizma. Izvorne postavke ovom pravcu daju</p>	

teorije kognitivnog razvoja, prvenstveno Pijažea. Socijalni konstruktivizam usmjerava se na interakciju i komunikaciju sa okruženjem, tako da se individualni razvoj javlja kao „posljedica” internalizovanih socijalnih interakcija (Richardson, 1997; Davis & Sumara, 2002). Pretpostavke socijalnog, i konstruktivizma uopšte, značajne su za razumijevanje fenomena poučavanja i učenja i unapređenje procesa obrazovanja. Ovladavanje vještinama učenja i znanjima koja su praktično upotrebljiva iziskuje aktivnu ulogu učenika i pozitivan stav prema učenju.

- *Emancipatorsko i humanističko vaspitanje* zasnovano je na kritičkoj teoriji, konstruktivizmu i humanističkom pristupu ličnosti u psihologiji. Emancipacija se u okviru kritičke teorije određuje u dvostrukom smislu: kao oslobađanje od potčinjavanja, tj. „oslobađanje za zrelost i samoodređenje”; kao pozitivna težnja jednakosti prava i dužnosti svih članova društva, čime se u političkom pogledu poziva na promjene i vidu društva koje je „u najvećoj mogućoj mjeri oslobođeno vladavine čovjeka nad čovjekom” (Köng i Zedler, 2001, str. 137). Za emancipatorsko vaspitanje bez sumnje je značajna i konstruktivistička perspektiva u okviru koje je naglasak na samoregulaciji, odnosno aktivnom odnosu prema učenju. Pristupajući nastavnom procesu na kvalitativno drugačiji način, ističući primarnim način na koji učenici uče u odnosu na to ko ih poučava, može se zaključiti da je emancipovan onaj vaspitanik koji je osposobljen za učenje učenja. Ovim se potvrđuje da su najveći dometi vaspitnog djelovanja upravo u nastavnom procesu.
- Humanistički pristup u obrazovanju zasnovan je na principima humanističke filozofije i humanističke psihologije. Pored Maslova (Maslow), značajan doprinos humanističkom vaspitanju dao je i Rodžers (Rogers) (Vizek-Vidović i sar., 2003). Cilj humanističkog vaspitanja je razvoj ličnosti, a ljudska bića imaju tendenciju ka samoostvarenju. Kako bi se potpomogao proces učenja, Rodžers navodi tri bitna uslova koje nastavnik treba da ispuni: prirodnost – da bi učenje bilo uspješno učenici moraju imati mogućnost da slobodno izraze svoja osjećanja; nastavnik takođe treba da bude otvoren u iskazivanju svojih emocija, otvoren da prizna svoje zadovoljstvo, ali i frustracije; povjerenje u učenike – nastavnik mora poznavati sposobnosti i interese svojih učenika, pokazati šta kod svojih učenika posebno cijeni i uvažava; empatičnost – nastavnik se mora „uživjeti” u emocionalne probleme i greške koje prave učenici kako bi ih bolje razumio (Vizek-Vidović i sar., 2003, prema Rogers, 1983). Vidljiva je u okviru humanističkog vaspitanja pažnja posvećena emocionalnom-afektivnom domenu, u kome je učenik jedinstven u smislu svojih potreba i ličnog iskustva. Od nastavnika se očekuje da bude pomagač i da stvara podržavajuću atmosferu za učenje.
- *Učenje učenja* je jedna od osam ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje koje je definisao Evropski parlament 2006. godine (European Parliament, 2006). Rezultati PISA testiranja pokazuju da imamo oko 50% učenika/ca (zavisno od oblasti procjene), koji postižu rezultate ispod nivoa 2, što predstavlja samu granicu funkcionalne pismenosti (www.iccp.co.me). Postojeće studije pokazuju da mladi koji se nalaze ispod nivoa 2 imaju značajne teškoće u narednom nivou obrazovanja, kao i smanjene mogućnosti za zapošljavanje. Savremena nastava bi trebalo da osposobi učenika da se snalazi u različitim situacijama, tako da tradicionalna nastava koja je zasnovana na reprodukciji činjenica ne može odgovoriti tim zahtjevima. Istraživanje kojim je prof. Suzić uvodio učenje učenje učenje interaktivnim načinom rada pokazalo je da učenici brzo usvajaju tehnike učenja, i da je zahvaljujući tim tehnikama porasla motivisanost za ovakav način rada, (Suzić, 2004). Nadalje se povećana motivacija može dovesti u vezu sa ukupnom učeničkom produktivnošću, tj. višim nivoima znanja.
- *Metakognicija* je termin kojim se u anglosaksonskoj literaturi označava učenje učenja. Prvi ga je upotrijebio Flavell (Flavell, 1976). Određujući metakogniciju, ovaj autor je po ugledu

na Vilijema Džejmisa, navodio „doživljaj da je odgovor na vrhu jezika” i „osjećanje da znam” (Sladoje-Bošnjak, 2013, str. 2). On je doveo u vezu određene strategije pamćenja i metakognitivne vještine. Koristeći Flejvelov model, moguće je napraviti podjelu na: znanje o *generalnim strategijama* za učenje i mišljenje i znanje o *kognitivnim zadacima*, uključujući i kontekstualno znanje. Treća kategorija odnosi se na *znanje o sebi*, koje je u vezi sa kognitivnim i motivacionim komponentama (Pintrich, 2002). Metaučenje podrazumijeva „specijalizovanu primjenu metakognicije na oblast školskog učenja” (Mirkov, prema Bigs, 1985). Obuhvata svjesnost učenika o sopstvenim motivima, korišćenju strategija u učenju i kontroli izbora. Iako se pravilan izbor strategija može dostići u završnim razredima osnovne škole, dešava se da učenici ni na kraju srednje škole nemaju razvijene sposobnosti za pravilno korišćenje strategija.

- *Samoregulacija* je kompleksan proces koji uključuje afektivne, motivacione, kognitivne aspekte, a sve u cilju oblikovanja ponašanja koje će uticati na ostvaranje ciljeva određenog pojedinca. „Samoregulacija uopšteno gledajući, uključuje pojedince koji proaktivno upravljaju ponašanjem ili strategijama kako bi postigli svoje ciljeve” (Cleary, Zimmerman, 2004, str. 538). Samoregulacija se može odrediti kao sposobnost da se upravlja emocijama i kontroliše ponašanje, čime se stvaraju i uslovi da se savladaju zahtjevi sredine (Blair & Razza, 2007; Calkins & Wiliford, 2009; Rimm-Kaufman, 2009). Riječ je o procesima od kojih umnogome zavisi proces učenja, odnosno njegova uspješnost. *Samoregulatorno učenje* je proces koji podrazumijeva sposobnost transformacije mentalne sposobnosti u akademske vještine. Budući da se odnosi na samogenerisano mišljenje, osjećanja, i ponašanja koja su usmjerena na postizanje ciljeva (Zimmerman, 2002), takvo učenje podrazumijeva svjesnost pojedinca o preimućstvima i ograničenjima, uz postavljanje seta vlastitih ciljeva i strategija koje su usmjerene na određeni zadatak. *Emocionalna samoregulacija* je značajan dio u procesu samoregulisano učenja. Nužno je evocirati pozitivne emocije, jer su one u direktnoj vezi sa motivacijom. Sa druge strane, narušavanjem zadovoljstva i pozitivnih emocija, smanjuje se motivacija za rad na sledećem zadatku (Nilson, 2013).
- *Socio-emocionalne kompetencije*, kako učenika, tako i nastavnika, sve više dobijaju na značaju. Čini se, prema tome, da je opravdano govoriti o socio-emocionalnom učenju kao sveobuhvatnom pristupu koji naglašava razvoj i primjenu socio-emocionalnih kompetencija kako za uspjeh u školi, tako i u životu. U prilog tome govori i poboljšanje stavova učenika prema sebi, poboljšanje prosocijalnog ponašanja, manja učestalost rizičnog i problematičnog ponašanja, ali i konkretna povezanost socio-emocionalnih vještina sa postignućem učenika (Tošić-Radev, Pešikan, 2017). Vaspitni rad nastavnika mora između ostalog biti fundiran na dobrom poznavanju i razumijevanju emocionalne komponente, kao integralnog dijela ličnosti, ali se pri tom podrazumijeva i adekvatno poznavanje i upravljanje vlastitim emocionalnim resursima. Uticaj adekvatne emocionalne klime za učenje na postignuće učenika naglašavaju brojni autori (Fraser & Fisher, 1982; Goh, Young, & Fraser, 1995; Haertel, Walberg, & Haertel, 1981; McRobbie, Fisher, & Wong, 1998; A. M. Ryan & Patrick, 2001; Trickett & Moos, 1973; Suzić, 1996, 2002; Patrick, Ryan, 2007). Saznanja o značaju emocija za motivaciju i proces učenja tematizovana su brojnim istraživanjima (Hargreaves, 1998, 2000, 2001; Hamre & Pianta, 2005; Meyer, & Schweinle, 2003; Frenzel, Goetz, Stephens, and Jacob 2009; Sutton & Wheatley, 2003; Chan, 2006; Cross & Hong, 2012; Hagenauer & Volet, 2014a; Schutz, Cross, Hong, & Osbon, 2007; Sutton, 2004; Sutton, Mudrey-Camino, & Knight, 2009; Sutton & Wheatley, 2003; Zembylas, 2005).
- Kandidatkinja opravdano ističe značaj emocionalnih kompetencija, polazeći od kritičkog osvrta na model Osam ključnih kompetencija za doživotno učenje (Suzić, 2010).

Emocionalne kompetencije su, kako se u analizi ističe, zapostavljene. Detaljno proučavajući strukturu kompetencija potrebnih za život u XXI vijeku, Suzić dolazi do saznanja da kod emocionalnih kompetencija, kao i kod kognitivnih, postoji tendencija pada srazmjerno broju godina školovanja, odnosno što su duže učenici u školi, to su manje opredjeljeni za njih. Ovakva saznanja govore o tome da škola ima ozbiljan propust u emocionalnom vaspitanju, kao integralnoj i značajnoj kompetenci ukupnog razvoja ličnosti.

- Proučavanja emocionalne klime na času potvrđuju značaj kontrole emocija kod nastavnika. Izrazito povoljna emocionalna klima ostvaruje se na časovima na kojima preovladava komunikacija učenik-učenik. Nepovoljna klima može biti uzrokovana ako je dominantna komunikacija na relaciji nastavnik-odjeljenje, a negativna je i korelacija između emocionalne klime i komunikacije učenik-građivo (Suzić, 2003). Ovi rezultati potvrđuju da frontalna nastava i pasivan položaj učenika u nastavi ne stvaraju adekvatnu emocionalnu klimu za rad na času. Proučavajući efekte interaktivnog učenja, pomenuti autor dolazi i do značajnih korelacija vezanih za emocije: viši nivo pozitivnih emocija povezan je sa višim nivoom samocijenjenja učenika; pozitivne emocije zavise od načina realizacije nastave; viši nivo pozitivnih emocija o nastavi i učenju korelira sa postignućem i napredovanjem, ali i većim interesovanjem za građivo; što je viši nivo pozitivnih emocija u nastavi, niži je nivo defanzivnih očekivanja učenika, a viši nivo generalne evaluacije nastave (Suzić, 2002).
- U tradicionalnoj školi nastavnik je bio zadužen za prenošenje sadržaja učenikima (deklarativno i proceduralno znanje prevashodno), a učenik je trebalo da ta znanja umije da primijeni na nove situacije učenja. Zbog neposjedovanja vještina regulacije vlastitog učenja, učenici u tome nijesu bili uspješni (Boekaerts i Neimivirta, 2000). S obzirom na činjenicu da je teško predvidjeti koja će znanja učenikima biti potrebna u budućnosti, samoregulacija učenja je sastavni dio cjeloživotnog učenja. Stvaranje „cjeloživotnih učenika“ sastavni je dio obrazovne politike većine evropskih zemalja (Ainley i Ainley, 2011). Najvažniji uslov doživotnog učenja je poznavanje načina na koji treba učiti. Imajući u vidu promjene koje se dešavaju (globalizacijske, tehničke, naučno-tehnološke, itd.), teško je odgovoriti koji su to relevantna znanja koja bi nastavnici trebalo da prenose učenikima. Da bi se odgovorilo izazovu promjena, i u skladu sa njima zastarijevanju informacija, neophodno je kod učenika razviti sposobnost racionalnog i efikasnog učenja. Imajući u vidu navedeno, cijenimo da je odabrana tema izuzetno aktuelna, te da će se kroz njeno dalje istraživanje ponuditi odgovori na jedno od najznačajnijih pitanja u obrazovanju danas: *znati kako učiti*.

B2. Cilj i hipoteze

Istraživački cilj disertacije se odnosi na *istraživanje i analizu vaspitnog uticaja nastavnika u crnogorskom srednjoškolskom obrazovanju, i to prevashodno u razvijanju sposobnosti učenja kod učenika*. Dakle, pitanje koje postavljamo u istraživanju i analizi date problematike je veoma kompleksno, pa ga je neophodno operacionalizovati kroz sljedeće istraživačke zadatke:

1. Ustanoviti šta nastavnici podrazumijevaju pod *učenjem učenja*;
2. Utvrditi kako nastavnici procjenjuju vlastite *metakognitivne i sposobnosti samoregulacije*;
3. Ustanoviti koliko i na koji način nastavnici vaspitno djeluju na razvoj sposobnosti

učenja, odnosno podstiču *samoregulaciju* kod učenika (*kognitivne, motivacijske i emocionalne komponente*);

4. Ispitati da li postoje *statistički značajne razlike* u vaspitnom djelovanju nastavnika na razvoj sposobnosti učenja s obzirom na *tip škole* (gimnazije i srednje stručne škole);
5. Identifikovati *statističku značajnost razlika* u razvijanju sposobnosti učenja kod učenika, s obzirom na teritorijalnu pripadnost škola (sjeverna, centralna i južna regija).
6. Identifikovati da li postoje statistički značajne razlike u stavovima nastavnika i učenika prema vaspitnom djelovanju nastavnika na razvoj sposobnosti učenja u crnogorskom srednjoškolskom obrazovanju.
7. Utvrditi *praktične pedagoške implikacije* za nastavni proces na osnovu dobijenih istraživačkih rezultata.

Na osnovu uvida iz relevantne literature koja tretira pitanje vaspitnog rada nastavnika u razvijanju sposobnosti učenja kod učenika, te definisanog cilja istraživanja i postavljenih istraživačkih zadataka, postavili smo istraživačke hipoteze:

Glavna hipoteza istraživanja:

Pretpostavlja se da vaspitno djelovanje nastavnika nije u dovoljnoj mjeri usmjereno na *razvijanje sposobnosti učenja kod učenika u crnogorskom srednjoškolskom obrazovanju*,

Sporedne istraživačke hipoteze:

H1: Pretpostavlja se da nastavnici na različite načine percipiraju i objašnjavaju *učenje učenja*;

H2: Pretpostavlja se da nastavnici neadekvatno procjenjuju vlastite *metakognitivne i samoregulacijske sposobnosti*;

H3: Pretpostavlja se da nastavnici ne podstiču na adekvatan način i u dovoljnoj mjeri *samoregulaciju* kod učenika (*kognitivne, emocionalne i motivacijske komponente*);

H4: Pretpostavlja se da postoje statistički značajne razlike u vaspitnom djelovanju nastavnika na razvoj sposobnosti učenja s obzirom na *tip škole* (gimnazije i srednje stručne škole);

H5: Pretpostavlja se da postoje statistički značajne razlike u razvijanju sposobnosti učenja, s obzirom na teritorijalnu pripadnost škola (sjeverna, centralna i južna regija).

H6: Pretpostavlja se da postoje statistički značajne razlike u stavovima nastavnika i učenika prema vaspitnom djelovanju nastavnika na razvoj sposobnosti učenja u crnogorskom srednjoškolskom obrazovanju.

B3. Metode i plan istraživanja

U ovom istraživanju koristiće se metodologija koja je relevantna za pedagošku nauku i istraživanja u oblasti društveno-humanističkih nauka.

Istraživanje će biti realizovano u **dvije faze**. U **prvoj fazi** će se primjenom *deskriptivno-analitičke metode i tehnike intervjuisanja* prikupiti podaci o tome koliko su nastavnici upućeni u *učenje učenja*. U ovoj fazi rada biće zastupljena **kvalitativna metodologija** putem fokus grupnog intervjuisanja sa nastavnicima srednjih škola u Crnoj Gori (fokus grupe će biti strukturisane za centralnu, južnu i sjevernu regiju sa po 15 nastavnika). Unaprijed će biti pripremljen **Protokol za vođenje fokus grupnog intervjua sa audio i/ili video zapisom**.

Detaljnou analizom i transkribovanjem dobijenih odgovora, saznaćemo šta nastavnici podrazumijevaju pod *učenjem učenja* i koliko pridaju značaj razvijanju sposobnosti učenja kod učenika. Za fokus grupno intervjuisanje opredjelili smo se kako bi izdvojili ključne indikatore koji će biti operacionalizovani u **drugoj fazi** istraživanja kroz **kvantitativnu metodologiju**, budući da je riječ o „strukturisanom grupnom procesu koji je koncipiran tako da istraži razmišljanja i osjećaje ljudi i da pruži detaljnu informaciju o određenoj temi” (Sherraden, 2001).

Druga faza istraživanja biće posvećena prikupljanju kvantitativnih pokazatelja, uz primjenu **deskriptivno-analitičke metode i metode teorijske analize**. U okviru ovih metoda korišćiće se sljedeće tehnike i instrumenti:

- **Tehnika skaliranja i anketiranja** za prikupljanje podataka o stepenu i načinu zastupljenosti vaspitnih uticaja u srednjoškolskoj nastavi kojima se kod učenika razvija sposobnost učenja, kao i poznavanje vlastitih metakognitivnih i sposobnosti samoregulacije kod nastavnika. U okviru tehnike skaliranja primjeniće se **Skale Likertovog tipa za učenike i nastavnike**. Sadržaj tvrdnji u skalama zasnovan je na relevantnoj literaturi iz oblasti proučavane problematike, te već baždarenim istraživačkim instrumentima (MSLQ – Pintrich, Smith, Garcia i McKeachie, 1993; Wild i Schiefele, 1994; MAIT, Balcinkalni, 2011). Ponuđeni su određeni iskazi, a nastavnici/učenici se izjašnjavaju u kojoj mjeri su saglasni sa datim tvrdnjama. Procjene se vrše na petostepenoj skali Likertovog tipa gdje broj 1 označava „uopšte se ne slažem”; broj 2 „uglavnom se ne slažem”; broj 3 „niti se slažem niti se ne slažem”; broj 4 „uglavnom se slažem”; a broj 5 „u potpunosti se slažem”. Kao dopuna skalama Likertovog tipa, upotrijebiće se **anketni upitnici** za nastavnike i učenike sa pitanjima otvorenog tipa kojima se utvrđuje mišljenje ispitanika o *učenju učenja*. Cilj je da se na ovaj način kroz pitanja otvorenog tipa saznaju neke pojedinosti, komentari, sugestije koje nijesu mogli izraziti na skalama Likertovog tipa. Diskriminativnost instrumenata biće provjerena **Smirnov-Kolmogorljevim testom**, pouzdanost **metodom analize stavki**, a validnost **faktorskom analizom**.
- **Tehnika sistematskog posmatranja** kao pogodan postupak za ispitivanje načina rada nastavnika u cilju promovisanja učenja učenja, odnosno podsticanja samoregulacije kod učenika. Kandidatkinja će posmatranje obaviti koristeći unaprijed pripremljen **Protokol posmatranja** sa unaprijed definisanim indikatorima koji se odnose na praćenje interakcije nastavnika sa učenicima kao prediktora samoregulisano i uspješnog učenja. Posmatranje će se obaviti u sljedećim školama: Javna ustanova srednja mješovita škola “Mladost” – Tivat, Javna ustanova Gimnazija “Stojan Cerović” – Nikšić i Javna ustanova srednja mješovita škola “Braća Selić” – Kolašin. Komparirajući empirijske rezultate dobijene vlastitom opservacijom sa jedne strane i skaliranjem-procjenjivanjem od strane nastavnika i učenika, sa druge strane, obezbijediće se osnova za identifikovanje objektivnog stanja kad je riječ o nastavničkim kapacitetima za razvijanje sposobnosti učenja kod učenika.
- **Tehnika analize sadržaja** za analizu relevantnih dokumenata za oblast srednjoškolskog obrazovanja (*Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju, Zakon o stručnom obrazovanju, Zakon o srednjoj školi*, itd.) i priprema nastavnika.

U cilju optimalne organizacije glavnog istraživanja, najprije će se organizovati preliminarno istraživanje. Preliminarne verzije instrumenata biće primjenjene u pilot istraživanju u kome će učestvovati po jedno odjeljenje prvog, drugog, trećeg i četvrtog razreda Javne ustanove Gimnazije “Stojan Cerović” – Nikšić i Javne ustanove

"Ekonomsko-ugostiteljske škole"- Nikšić i 30 predmetnih nastavnika iz navedenih škola. Ovaj uzorak je priručni, odabran zbog teritorijalne blizine škola. Preliminarnim istraživanjem utvrdiće se metrijske karakteristike instrumenata i eventualni propusti u istraživanju. Nakon korigovanja istraživačkih instrumenata utvrdiće se i konačan broj ispitanika koji će sačinjavati istraživački uzorak, čime će se ispuniti uslovi za realizaciju glavnog istraživanja.

B4. Naučni doprinos

Predložena disertacija *Vaspitni uticaji na razvoj sposobnosti učenja kod učenika u crnogorskom srednjoškolskom obrazovanju* ostvariće važan naučni doprinos pedagoškoj teoriji i praksi iz više razloga:

– Naučna relevantnost i naučni doprinos našeg istraživanja se ogleda u značaju vaspitnih uticaja i rada nastavnika u cilju sveukupnog osposobljavanja mladih za život. Vaspitna djelatnost nastavnika je nesumnjivo jedno od **fundamentalnih pitanja** pedagoške nauke.

– Sve veće, ubrzane i kontinuirane promjene na globalnom nivou (ekonomske, naučno-tehnološke, ekološke itd.) iziskuju povratak čovjeka samom sebi u smislu humanizacije i izgrađivanja cjelovite ličnosti i društva. Ipak, opsežnija istraživanja vaspitne problematike, posebno u kontekstu učenja iz vizure pedagogije, kod nas predstavljaju rijetkost, pa se naše istraživanje može smatrati **pionirskim u empirijskom smislu**.

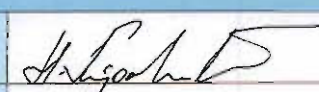
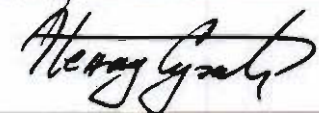
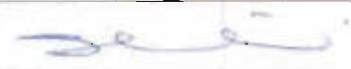

– Pored nesumnjivog doprinosa proučavanju fenomena vaspitanja u pedagoškoj nauci, ova disertacija može poslužiti i kao značajno **polazište u praktičnom radu nastavnika** u srednjoj školi. Suočeni sa brojnim izazovima, nastavnici moraju unapređivati znanja i to kroz sadržaje koji se prevashodno odnose na *vaspitanje, razvoj ličnosti, karaktera, ponašanja i sistema vrijednosti učenika*. U namjeri da kod svojih učenika razviju kompetenciju *učenje učenja*, nužan preduslov je da nastavnici budu svjesni vlastitih metakognitivnih i samoregulacijskih sposobnosti. Ovo pitanje dobija na značaju i zbog činjenice da su učenici u srednjoj školi naročito senzitivni, podložni uticajima vršnjaka i šire društvene zajednice, te ih je neophodno na odgovarajući način usmjeriti i osposobiti za život u skladu sa kontinuiranim promjenama.

– Osvjetljavajući vaspitne uticaje na razvoj sposobnosti učenja kod učenika iz različitih uglova, ukazujući na uzročnost i brojne implikacije – ekonomske, kulturne, naučno-tehnološke, etičke, političke itd., rad nosi obilježje opravdanosti i u širem **društvenom smislu**.

B5. Finansijska i organizaciona izvodljivost istraživanja

Predstavljeno istraživanje je u organizacionom smislu optimalno projektovano. U pogledu materijalnih i finansijskih resursa ne iziskuje velika sredstva. Vremenski je adekvatno isplanirano i realno sprovodljivo. Imajući u vidu da su vremenski, tehnički, materijalni i finansijski uslovi optimalni, istraživanje se ocjenjuje kao izvodivo u projektovanom periodu.

Mišljenje i prijedlog komisije		
Komisija je jednoglasnog mišljenja da je doktorska disertacija kandidatkinje Sanje Čalović-Nenezić pod naslovom „Vaspitni uticaji na razvoj sposobnosti učenja kod učenika u crnogorskom srednjoškolskom obrazovanju“ originalan i značajan naučno-istraživački rad. Ova disertacija tematizuje koncepte koji su od fundamentalnog značaja za pedagogiju kao nauku, pa je u tom smislu nedvosmislena naučna opravdanost predloženog istraživačkog rada. Komisija predloženu temu ocjenjuje disertabilnom i preporučuje Izvještaj o podobnosti doktorske teze i kandidata Vijeću Filozofskog fakulteta i Senatu Univerziteta Crne Gore na usvajanje.		
Prijedlog izmjene naslova		
Komisija je predložila kandidatkinji da se inicijalni radni naziv teze „Vaspitna funkcija srednjoškolskih nastavnika“, promijeni u „Vaspitni uticaji na razvoj sposobnosti učenja kod učenika u crnogorskom srednjoškolskom obrazovanju“. Kandidatkinja je prihvatila predlog.		
Prijedlog promjene mentora i/ili imenovanje drugog mentora		
-		
Planirana odbrana doktorske disertacije		
2019. godina; drugi semestar.		
Izdvojeno mišljenje		
-		
Napomena		
-		
ZAKLJUČAK		
Predložena tema po svom sadržaju odgovara nivou doktorskih studija.	<u>DA</u>	NE
Tema je originalan naučno-istraživački rad koji odgovara međunarodnim kriterijumima kvaliteta disertacije.	<u>DA</u>	NE
Kandidat može na osnovu sopstvenog akademskog kvaliteta i stečenog znanja da uz adekvatno mentorsko vođenje realizuje postavljeni cilj i dokaže hipoteze.	<u>DA</u>	NE
Komisija za ocjenu podobnosti teme i kandidata		
prof. dr Nikola Mijanović, Univerzitet Crne Gore, Crna Gora, predsjednik komisije		
prof. dr Nenad Suzić, Univerzitet u Banjoj Luci, Republika Srpska, Bosna i Hercegovina, mentor		
prof. dr Saša Milić, Univerzitet Crne Gore, Crna Gora, član komisije		
U Nikšiću, 12.06.2018.		DEKAN

PRILOG

PITANJA KOMISIJE ZA OCJENU PODOBNOSTI DOKTORSKE TEZE I KANDIDATA	
prof. dr Nikola Mijanović – predsjednik komisije	Šta je uslovalo izbor naučno-istraživačkih postupaka? Specifikacija naučno-istraživačkog uzorka?
prof. dr Nenad Suzić- mentor	Živimo u „učećoj civilizaciji“, a u školama djecu poučavamo. Kako „poučavanje“ pomjeriti ka učenju učenja?
prof. dr Saša Milić – član komisije	Šta Vas je motivisalo za proučavanje ove teme?
PITANJA PUBLIKE DATA U PISANOJ FORMI	
(Ime i prezime)	-
(Ime i prezime)	-
(Ime i prezime)	-
ZNAČAJNI KOMENTARI	
-	